

REZISTENȚA ANTICOMUNISTĂ DIN VRANCEA: ACTIVITATEA GRUPULUI DIN HERĂSTRĂU¹

IONEL ANTIMIRESCU*
Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava
E-mail: antimjohn@yahoo.com

The Anticommunist Resistance from Vrancea: The Activity of the Herăstrău Cadre

(Abstract)**

“Vrancea county remains one of those units of state organisation that functioned as a «country» within which the peasants, despite not being noblemen, «did not obey any boyar and built a republic as a form of organisation». Isolation has remained proverbial during the first part of the 20th century, while the Communist regime was trying to head towards the East. The social tensions in Vrancea County were constantly growing during 1948–1950, many of the measures taken by the authorities being interpreted as attempts to physically decimate the people and subdue the spirit of the county. Dumitru T. Boștiog, the owner of a mill, carrying cattle and a saw mill on the Pălcau Mountain, was the president of the Herăstrău community and became the *de facto* leader of the Herăstrău cadre, belonging to the “Vlad Tepeș II” organization. After the failure of the mutiny in Vrancea, the leaders were sent to the “Romanian Gulag”. The resistance in the Vrancea Mountains, as well as the one in Bukovina, was easier to build, being based on a pre-existent social system that refused the harsh involvement of the state or of any other authority. The existence of an autonomous joint ownership system in all of the communities from the mountain and hilly areas created a strong social connection, most of the community leaders during the interwar period becoming the leaders of the cadres. The Herăstrău cadre was one of the best organized and active anticommunist groups that have operated in Vrancea County, being in close connection with those from Bârsești, Nereju, Colacu, Păulești and Vidra. There is no evidence of their connection with the other resistance groups, the connections with the peasants from Dumitrești-Vrancea and Bukovina being only mentioned by their kin. The teacher Gheorghe Militaru is mentioned by Grigore Bălănuță at the meeting on the Pălcau Mountain, while Lucian Bercuci says that his father, Alexandru Bercuci, together with his brother, have initially kept in touch with the Chiriș (or Chiraș) brothers, their

¹ Acknowledgement: Această lucrare a fost realizată cu sprijinul proiectului POCU 153770, cu titlul *Accesibilitatea cercetărilor avansate pentru o dezvoltare economică sustenabilă – ACADEMIKA*, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014–2020.

* Doctorand, Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava.

** Traducere: Ionel Antimirescu.

comrades on the East front. Part of the priests, teachers and soldiers have put up the basis of a genuine “communication network” that helped prepare the event in 1950, while also trying to expand the mutiny to a regional and national level. The failure of the movement, Victor Lupșa’s uncertain status, the lack of external support and the pressure the Security used to put on their families, all encouraged the denial and resignation of those who ended up in the communist prisons.

Keywords: Vrancea County, Communist regime, resistance groups, Herăstrău cadre.

(Rezumat)

Rezistența din munții Vrancei, ca, de altfel, și cea din zona Bucovinei, a fost constituită relativ mai ușor, beneficiind de un sistem social preexistent, ce refuza imixtiunea agresivă a statului sau a oricărei alte autorități. În Vrancea existența devălmășiilor autonome în toate comunitățile din zona colinară și de munte a creat o legătură socială puternică, majoritatea conducătorilor de obști din perioada interbelică devenind lideri ai grupurilor („cuiburilor”) de rezistență. Grupul Herăstrău a fost unul dintre cele mai bine structurate și active grupări anticomuniste care au acționat în zona Vrancei, având legături strânse cu cele de la Bârsești, Nereju, Colacu, Păulești și Vidra. Nu sunt clar documentate legăturile cu celelalte zone de rezistență, aparținătorii amintind doar legăturile cu țărani din zona Dumitrești-Vrancea și Bucovina. Lucian Bercuci precizează că tatăl său, Alexandru Bercuci, și fratele acestuia au ținut inițial legătura cu frații Chiraș (Șucevița), camarazi pe Frontul de Est. Armele cuiburilor vrâncene provin majoritar de pe linia frontului. Eșecul acțiunii în tot județul are un singur rezultat: eliminarea tuturor grupurilor de rezistență armată și a simbolisticii reprezentate de acestea. Demersul nostru a urmărit valorificarea documentelor de arhivă (Serviciului Județean Vrancea al Arhivelor Naționale), a documentelor personale și a mărturiilor supraviețuitorilor, insuficient studiate de istoriografia actuală. Prin conținut și bibliografie, comunicarea se dorește a fi un mic reper de cunoaștere a fenomenului rezistenței anticomuniste din Vrancea, dar și o provocare pentru continuarea și aprofundarea cercetării.

Cuvinte cheie: Vrancea, regim comunist, grup de rezistență, grupul „Herăstrău”.

Nicolae Iorga afirma că: „Vrancea rămâne una din acele unități de organizare a statelor înainte de domnie și fără domnie”², ce funcționa ca un stat în sine, unde țărani liberi se conduceau singuri, fără amestecul boierilor sau domniei³. Izolarea a rămas proverbială și în epoca contemporană, când regimul comunist încerca alinierea spre calea Estului⁴. Chiar dacă autoritățile și timpul au încercat introducerea sau

² C. Cherciu, *Țara Vrancei – o istorie a obștilor răzăși*, Galați, Editura Axis Libri, 2015, p. 10. Discursul lui Nicolae Iorga în cadrul conferinței „Vrancea și vrâncenii”.

³ Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, București, Editura Academiei Române, 1973, pp. 300–302.

⁴ Conform datelor Securității, Vrancea era una din cele mai sărace și înapoiate zone din țară, fără drumuri practicabile sau obiective industriale. Ocupațiile principale ale locuitorilor erau creșterea animalelor (a oilor în primul rând), precum și exploatarea și prelucrarea primară a lemnului. Țărănimea mai înstărită are o puternică influență asupra comunităților, aceasta controlând și

impunerea modernizării în spațiul vrâncean, oamenii locului și-au păstrat spiritul conservator și tradiționalist, filtrând „noul” prin propriul sistem de valori. Vechiul sistem de drepturi, perpetuarea cutumei devălmașe, organizarea socială, atașamentul de locuri și pământ, respingerea noilor sisteme sociale au intrigat regimul comunist al vremii⁵. Vechea credință ce spunea că vrâncenii nu se supun decât divinității avea încă rădăcini puternice în satele izolate de munte. Recâștigarea libertăților și a moșiei strămoșești în conflictul cu boierul Iordache Roset Roznovanu (1801–1814/1817) și boierii Lipănești (1801–1845) le-a întărit credința neatârării, ce a fost transmisă urmașilor ca o realitate omniprezentă⁶.

Lupta cu cei care doreau acapararea averii sau desființarea vechilor cutume este o caracteristică a acestei regiuni, vrâncenii acționând atât „fățîș, cât și la umbra codrului”⁷. Să amintim de vestitul haiduc sau hoț al Vrancei, Costică Bahnă, care a acționat împotriva celor îmbogății până în anul 1923⁸.

Tensiunile sociale din zona Vrancei cresc continuu între anii 1948 și 1950, multe dintre măsurile luate de autorități fiind interpretate ca încercări de decimare fizică și supunere a spiritului vrâncean⁹. Puținii intelectuali ai satelor vrâncene aveau, încă din epoca modernă, afinități liberale și țărăniste, iar pătura înstărită a țărănimii a îmbrățișat, în majoritate, legionarismul. O parte dintre aceștia au intrat în Partidul Comunist și Frontul Plugarilor¹⁰, dar ceilalți au îngroșat rândurile rezistenței anticomuniste.

Născut în anul 1915, Dumitru T. Boștiog se ridicase și era cunoscut, după 1945, ca unul dintre cei mai mari chiaburi țărani din comuna vrânceană Herăstrău. Proprietar de moară, vite de povară, herăstrău pe muntele Palcău, el devenise un lider al comunității de răzeși din această localitate vrânceană, care îl răsplătise prin alegerea sa în funcția de președinte al Obștii Herăstrău¹¹. Rămas orfan de tată încă de la vârsta de cinci ani, dar cu mai mulți frați vitregi, acesta își câștigă un loc respectabil în cadrul comunității de tăietori de lemne și crescători de animale de la

devălmășiiile (obștile) din zona colinară și de munte a regiunii. Cf. C. Neagu (coord.), *Neculai Jechianu – un apostol vrâncean*, ediția a III-a, Focșani, Editura Terra, 2021, pp. 331–333.

⁵ *Ibidem*, p. 334.

⁶ C. Cherciu, *op. cit.*, p. 74.

⁷ Acțiunile față de autoritățile vremelnice sunt des întâlnite în Țara Vrancei: destituirea prin presiuni colective, organizate în păduri, a unor primari sau șefi de obști despotici, trecere prizonierilor români peste linia frontului de către grupul Vasile Chilian, distrugerea rampelor și a ferăstrielor aparținând societăților forestiere anonime, organizarea internă a schiturilor din zonă. Mărturia lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013.

⁸ Mărturia Mariței Cornea, sora lui Mihai Marcu – 15 iunie 2005.

⁹ Naționalizarea obștilor, confiscarea sau desființarea joagărelor, interzicerea vânzării cherestelei de către particulari, înființarea stânelor comunale, numirea unor autorități incompetente – toate acestea erau motive de îngrijorare și frustrare pentru vrânceni, dar mai ales pentru „bruma de oameni cu puțină minte și avere”, conform mărturiei lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013.

¹⁰ Mărturia lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013;

¹¹ Serviciul Județean Vrancea al Arhivelor Naționale (în continuare se va cita: S.J.V.A.N.), Fond 16, d. 53/1920. Procesul-verbal din 10 august 1946 confirmă calitatea de președinte a numitului între anii 1945 și 1946, precum și bilanțul contabil al devălmășiei vrâncene din această perioadă.

poalele munților Vrancei. Cu ajutorul boilor de povară face căraușie și asigură extragerea de material lemnos unor diferiți proprietari particulari, obști și societăți forestiere anonime. Își construiește moară pe apa Nărujei, apoi, cu alți patru răzeși un herăstrău pentru debitat chereștea, sus la Palcău. Strânge bani și cumpără siliște¹² multă în vatra satului sau în apropierea acesteia. Sfârșitul războiului îl găsește în satul natal, retragerea germană fiind urmată de ocupația sovietică. „Vin americani!” a rămas doar o lozincă rostită în gând pentru cei care auziseră despre ce pătesc chiaburii în U.R.S.S. Mulți încă mai sperau în venirea americanilor, chiar dacă realitățile le transmiteau altceva. Printre cele 26 de joagăre desființate prin decizia Ministerului Agriculturii și Silviculturii se afla și cel al lui Dumitru T. Boștiog, acesta fiind un motiv de trezire a convingerilor legionare¹³.

La formarea rezistenței anticomuniste locale a contribuit și slaba pregătire a cadrelor și membrilor de partid P.M.R., dar mai ales a corpului de funcționari locali¹⁴, aduși sau numiți în lipsa altor soluții. Primarii numiți și deja votați de la centru nu mai erau credibili. Un alt factor, minimalizat de autorități, a fost eliminarea din cadrul conducerii comunităților de răzeși a liderilor obștilor sătești¹⁵, devălmășiiile forestiere fiind confiscate în 1948. Acum este momentul când Victor Lupșa, din Zagon-Covasna, cutreieră satele Vrancei în căutare de adepți pentru a organiza o rezistență armată împotriva autorităților comuniste. Despre misiunea și scopurile acestuia nu insistăm aici, o parte dintre țărani văzând în el un lider al rezistenței anticomuniste, alții considerându-l un agent infiltrat al Securității, pentru „a curăța țărănimea îndărătnică de la munte de elementele considerate periculoase”. Prezența în regiunea munților Vrancei a acestui „delapidator de bani publici, ce poza în erou național”¹⁶, a activat elementele anticomuniste din zonă, „intelectuali nemulțumiți, chiaburii satelor din regiune”¹⁷, pentru a „submina și periclita ordinea socială din țara noastră”¹⁸, prin înscrierea și activarea în grupul subversiv „Vlad Țepeș II”. Notorietatea în creștere a lui Lupșa a grăbit afilierea „elementelor dușmănoase” la mișcarea sa și crearea de numeroase „cuiburi” de rezistență.

¹² Teren agricol favorabil unor culturi divers, în cazul nostru fâneață prielnică și plantării pomilor, satele de munte având terenuri agricole insuficiente și foarte scumpe.

¹³ Joagărul îi aducea la acea vreme cea mai mare parte a venitului propriu, iar dispariția acestuia ducea la sărăcire. Mărturia lui Dumitru T. Boștiog – 10 iunie 2013.

¹⁴ Vrancea era cunoscută ca o zonă unde erau trimise cadre ale Miliției și Securității slab pregătite, care aveau abateri disciplinare sau nu se remarcaseră profesional de-a lungul carierei. Aici trebuiau să se obișnuiască cu greul meseriei, să propună soluții viabile la multitudinile de probleme existente. Pentru a da bine în ochii superiorilor, mulți dintre aceștia apelau la violență în rezolvarea sarcinilor. Mărturia lui Mihai Marcu – 10 iunie 2013.

¹⁵ „Foștii președinți de obști sau membrii ai consiliilor de administrație erau repere ale vieții sociale din propriile comunități. Odată declarați «chiaburi» și «dușmani de clasă», își amintesc propriile convingeri politice și acționează așa cum au făcut-o ori de câte ori interesele «cetei» erau încălcate”. Mărturia lui Dumitru T. Boștiog – 10 iunie 2013.

¹⁶ Tribunalul Militar Galați, d. 683/1951, f. 1.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

„Cuibul” de la Herăstrău era format din Sava Alexandru, Ion Căluianu, Boștiog Dumitru, Mihai Marcu¹⁹, Grigore Bălănuță, Bahnă C. Toader, Neculai C. Bahnă, Colț Toader, Botezatu Gheorghe, Botezatu Maftei, Vatră Grigore, Macovei Ciută, Găină Ioan, Țârdea Apostol, Gheorghe Dragu, Ciută Ioan, Rusu Dumitru. Recrutarea lui Dumitru T. Boștiog este realizată de Ion Căluianu în septembrie 1949. Acesta îi face cunoștință cu Victor Lupșa, fiind însărcinat de acesta să aducă alți membrii în rețea: Teodor Bălănuță, Gheorghe Dragu, Dumitru I. Rusu, Șt. Grigore Botezatu, Simion Ursu, Grigore Labeș²⁰. Jurământul de credință față de organizație este depus, alături de ceilalți lideri din Nereju și Bârsești, în casa lui Toader Danțeș din Spinești. Rămâne membru activ, participând la toate acțiunile organizației, și colaborează cu Victor Lupșa, sprijinindu-l în deplasările sale prin satele Vrancei²¹. Camarazii îl considerau un apropiat al învățătorului Teodor Bușilă, calitățile lor de lideri și organizatori fiind recunoscute în zonă²².

Conform rechizitoriului, Dumitru T. Boștiog participă la toate ședințele organizației și stabilește, împreună cu șeful acesteia, lista cu funcțiunile și persoanele ce trebuiau să le ocupe după răsturnarea regimului²³. Calitățile sale de organizator și faptul că este ascultat de alții îl transformă în liderul *de facto* al grupului Herăstrău²⁴. Cu toate că în 12 iulie 1950 participase la ședința generală cu toți liderii organizațiilor comunale de pe muntele Giurgiu²⁵, pentru pregătirea revoltei generale din Vrancea, Boștiog primește instrucțiunile lui Victor Lupșa prin Grigore Bălănuță²⁶. Întregul grup este informat prin intermediul lui Ion Căluian că

¹⁹ Mihai Colț era numele său înainte de a fi înfiat de unchiul și mătușa sa, Ștefan și Velica Marcu.

²⁰ Sentința Tribunalului Militar Galați prezintă, în rechizitoriu, că Dumitru Boștiog este cel care a încheiat, singur, acest cuib din Herăstrău, la îndemnul lui Lupșa, pentru a-și apăra moara și averea.

²¹ În 3 ianuarie 1950, Lupșa este anunțat să părăsească comuna Herăstrău, din cauza prezenței sporite a trupelor de Miliție și Securitate, iar în martie 1950 acesta este condus la Macovei Anton, din Nereju. Macovei Anton a fost elementul inițial de legătură cu toată rețeaua vrânceană, tatăl său fiind din comuna Zagon și rudă cu Gheorghe Cornelia, locotenentul lui Victor Lupșa. Ulterior, coboară prin Năruja spre Reghiu și Valea Sării. Cf. T. T. Chirilă, *Năruja, inima Vrancei*, Focșani, Editura Terra, 2007, p. 42.

²² Alături de Mihai Marcu și Toader Danțeș participă la întâlnirile regionale ale organizației, unde Teodor Bușilă, învățător în Tulnici, și „locotenentul” lui Victor Lupșa, remarcă activitatea „Cuibului” Herăstrău. Dumitru Boștiog și Alexandru Bercuci din Colacu participă, alături de Lupșa, la recrutarea mai multor adepți din Soveja, printre care și preotul Manole Arghir. Cei doi au mizat pe legătura acestuia cu preotul Andronescu din Colacu. Lupșa încerca și un transfer de conducere a organizației în județul vecin, Trei Scaune, mizând pe calitățile lui Teodor Bușilă. Mărturia lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013.

²³ Mărturia lui Grigore Bălănuță, unul dintre cei mai influenți membri ai grupului.

²⁴ Mărturia lui Grigore Bălănuță. Ion Căluian, numit conducătorul grupului Herăstrău, nu era un lider cu veleități de comunicare și convingere. Camarazii îl apreciau pentru totala implicare și punctualitatea desăvârșită.

²⁵ Arhiva personală a profesorului Victor Diaconu – documente despre Alexandru Bercuci și activitatea grupurilor de rezistență.

²⁶ Conform mărturiei acestuia, el preia de la curier, în 15 iulie, documentele date de Lupșa către organizația Herăstrău (sulurile de foi cu instrucțiuni, lipite cu rășină de brad, care se refereau la: îndemnul de ridicare la luptă a mocanilor și preoților, modul de preluare a puterii și bunurilor, transportul

revolta este planificată în 23 iulie 1950, locul de adunare fiind punctul „Coasta Gorunului”. Aici este stabilită strategia de acțiune și funcționarii comuniști care trebuiau arestați în acea noapte. Dumitru T. Boștiog trebuia să ocupe instituțiile comunale și să-l aresteze inclusiv pe pădurarul Maței Merăuță. Grupul era format din 16–17 oameni, unii dornici de acțiune, alții doar „duși de val” și „neîncrezători”²⁷. La adăpostul întunericului, „cuibul” Herăstrău trece la acțiune. Însă, lipsa semnalului dat prin intermediul aviației și neconcretizarea vechii lozinci: „Vin americanii!” duc la dezavuarea acțiunii și destrămarea grupului. Alexandru Bercuci reușea, la Colacu, să strângă 40 de oameni, dar la Herăstrău, în seara de 23 iulie 1950, s-au adunat abia vreo 20 de oameni în afara localității. Liderii grupului au așteptat până dimineața alt semnal dat de celelalte grupuri de pe valea Zăbalei (focurile colonelului Strâmbei). Toți știau că amânarea sau insuccesul acțiunii va duce la „bejenia în munți”²⁸.

Reacția Miliției locale și a Securității a fost oarecum întârziată, deoarece nu se așteptau la existența unui grup numeros, organizat și încheat, care să acționeze în localitate. Desigur, anterior au existat suspiciuni și filaje, dar fără urmări cunoscute. Se pare că în cadrul cuibului Herăstrău nu se reușise nicio infiltrare de cadre sau simpli informatori²⁹. Urmărirea imediată de către Miliție și Securitate a membrilor grupului, nefuncționarea sistemelor de comunicare dintre grupurile vrâncene și instrucțiunile contradictorii primite de acestea au schimbat radical percepția despre liderul Victor Lupșa. Acesta era văzut ca „omul Securității”, pus să scoată la suprafață toți opozanții regimului comunist din vechea Vrancea³⁰. Arestarea masivă a membrilor grupului Bârsești, singurul care a pus în practică acțiunea planificată, întărește această percepție mai ales în rândul familiilor. Starea de încordare și ostilitate manifestată de populație duce la o concentrare a forțelor de opresiune în toată Vrancea. Fuga în munți este însoțită de foamete și disperare. Zona montană a Palcăului era prea îndepărtată pentru ca aparținătorii să le ducă alimente, iar prezența neîntreruptă a Securității făcea imposibilă comunicarea cu familiile. Singurele resurse veneau de la stânele din zona Nerejului. „Vine Ștrul cu ai lui!”³¹ nu mai era un banc, ci a devenit o realitate și o spaimă a fugarilor și a familiilor acestora.

Miliția și Securitatea filau zi și noapte casele fugarilor, camuflați în haine țărănești și ascunși în podurile locuințelor, pentru a identifica posibile legături cu membrii familiilor. Practicile inumane și-au pus amprenta asupra celor rămași în

prizonierilor, noua organizare a Vrancei). Acestea sunt studiate într-o primă lectură împreună cu Sava Alexandru, Ion Căluianu, Boștiog Dumitru, Mihai Marcu, dezbaterile lor fiind stabilită la întrunirea generală. Mărturia lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013. T. T. Chirilă arată că principala cauză a răscoalei vrâncenilor este confiscarea pădurilor devălmașe din zona montană, iar foștii conducători ai obștilor sunt în primele rânduri ale rezistenței. Cf. T. T. Chirilă, *op. cit.*, pp. 35, 46.

²⁷ Mărturia lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013.

²⁸ Mărturia lui Mihai Marcu – 10 iunie 2013.

²⁹ Mărturia lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013.

³⁰ Mărturia Mariței Cornea, sora lui Mihai Marcu – 15 iunie 2005.

³¹ Ștrul Mauriciu era șeful Regionalei de Securitate Galați, responsabil pentru lichidarea „bandelor de tâlhari” din zonele Vrancei și a Râmnicului Sărat. Acesta coordona inclusiv trupele dislocate din zona Iași pentru eliminarea rezistenței vrâncene. Mărturia lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013.

sat. Teroarea psihologică devenise de nesuportat pentru aceștia. Casele erau controlate în fiecare noapte de armată și Securitate, dependențele erau cercetate în amănunt, iar uneori erau lăsați oameni la supraveghere chiar pe timpul zilei. Familiile îi observau abia când, din cauza foamei, părăseau posturile de observație³². Metoda substituirii era frecvent utilizată, oamenii Securității îmbrăcând straiile fugarilor pentru a-i atrage pe complici. Presiunea asupra acestora era imensă, fiind urmăriți, intimidăți și excluși din viața comunității. Țăranii „pălmași” au devenit agenți de informare pentru Securitate, aceasta având informatori și agenți infiltrați în rândul tăietorilor de lemne din zona montană, dar și în interiorul satului.

La cel mult 6–12 luni de la revolta eșuată, toți cei fugiți și urmăriți de Securitate prin munți au ajuns să se întoarcă de bună voie la familiile lor. De altfel, acestea au fost supuse permanent la diferite cazne pentru a înmuia inimile fugarilor. Nu au existat, în Herăstrău, cazuri de capturări colective sau lupte directe între membrii cuibului și organele de urmărire. După șase luni de pribegie, Dumitru T. Boștiog se întoarce în sat, unde se predă autorităților. Este închis în sediul Primăriei Herăstrău, Securitatea și Miliția așteptând ca tot grupul să se predea sau să fie capturat. Lipsurile, neîncrederea în reorganizarea grupurilor, dezinformarea făcută de Securitate, dorul de familie, îi determină pe majoritatea să se întoarcă în sat, unde au aceeași soartă. Dumitru T. Boștiog, alături de Gheorghe Dragu, încheie plutonul celor care se predau de bună voie, presiunile asupra familiilor fiind din ce în ce mai mari.

Urmează transferul colectiv pentru judecată la Galați. Transportul este efectuat cu mașinile Securității statului, de tip IMS M 461, și cu una închiriată de la cooperativa lui Neculai Jechianu³³, sub escorta Miliției. Drumul accidentat, înghesuiala și lipsa aerului din interiorul mașinilor produce leșinul a doi arestați. Corecțiile fizice, aplicate fără urme evidente, duc la deteriorarea stării de sănătate a celor reținuți. Convoiu se oprește la Vidra pentru asistență medicală. Aici, sunt preluați alți doi membri ai grupurilor de rezistență aduși de la Bârsești³⁴.

Mare parte din rechizitoriu este alcătuit pe baza mărturiilor țăranilor săraci și intrați în Sfatul Popular Herăstrău, nemulțumiți de averile chiaburilor din zonă. Securitatea motiva scrierea acestor declarații prin acordarea de funcții sau simpla încadrare în structurile cooperăției sau întreprinderilor de exploatarea lemnului. Acestea sunt scrise și citite de oamenii Securității și asumate prin semnătură de aceste persoane, multe neștiutoare de carte. Uneori, erau căutate persoanele care au avut conflicte mai vechi cu cei arestați sau neamuri cu pretenții la avere³⁵.

Dumitru T. Boștiog scapă de soarta lui Radu Hurjui, Ilie și Toader Posmagiu, celelalte grupuri nefurnizând informații incriminatoare despre acesta³⁶. Primește, în

³² I. Antimirescu, *Contribuții la monografia comunei Nistorești, județul Vrancea*, București, Editura DIO, 2016, p. 51; mărturia Mariței Cornea, sora lui Mihai Marcu – 15 iunie 2005.

³³ Acesta află abia după câțiva ani adevăratul motiv al închirierii autovehiculului. Mărturia lui Mihai Marcu – 10 iunie 2013; C. Neagu (coord.), *op. cit.*, pp. 337–338.

³⁴ Mărturia lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013.

³⁵ Mărturia lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013.

³⁶ Securitatea promitea reduceri de pedeapsă pentru mărturii depuse contra celorlalți, jocul fiind fără efecte majore, procurorii militari având doar declarații ale celor din afara acuzaților.

schimb, cea mai grea sentință din întreg grupul Herăstrău, pentru rolul său de coordonator și tănuitor al legăturilor cu Victor Lupșa³⁷.

Multă vreme, studiile de specialitate nu au acordat atenție relațiilor dintre membrii rezistenței anticomuniste, considerându-le spontane, în funcție de realitățile momentului. Acest lucru era doar aparent, relațiile de rudenie fiind prezente în 80% din „cuiburile” rezistenței. Mai mult, funcționa acel „cod al tăcerii”, toți membri „uitând” instantaneu orice plan sau acțiune subversivă, însăși familiile fiind protejate prin „neștiință”. Și astăzi mărturiile supraviețuitorilor sunt condiționate de cunoașterea interlocutorului, precum și de alte aspecte³⁸.

La Galați membrii grupului se întâlnesc pentru ultima dată cu Alexandru Bercuci, „răzvrătitul din Colacu”, toți cu puternice convingeri anticomuniste de „țărani chiaburi” și adepți ai principiilor vechi de autoguvernare devălmașă³⁹. Teama de trădare vine din realitățile trăite, multe rude fiind implicate în capturarea lor sau în procesele intentate celor din rezistență⁴⁰.

În 1953, toată averea lui Dumitru T. Boștiog este trecută în proprietatea statului, chiar dacă aceasta era în indiviziune cu mama sa⁴¹. Cu toate că Securitatea îl considera legionar⁴², averea și bunurile îi fuseseră luate, conform hotărârilor judecătorești, chiar de foștii membri ai mișcării legionare locale, deveniți comuniști cu funcții importante în aparatul local. Dumitru T. Boștiog trece prin închisorile de la Galați, Râmnicu Sărat, Târgu Ocna. Abilitățile și aptitudinile sale în prelucrarea lemnului (rotăria și dulgheria) îi opresc peregrinările prin închisorile politice la Aiud, unde existau ateliere de acest tip, iar nevoia de oameni era mare. Este încarcerat timp de două luni și la Sighet, dar este readus la Aiud⁴³. Cunoaște puține experiențe în carcerile închisorilor, refugiul său fiind munca. Întâlnește puțini din foștii săi colaboratori, rotirea în cadrul sistemului de detenție fiind continuă. I-au rămas întipărite suferințele și caznele celor reeducați, înfometarea și dezumanizarea la care

³⁷ Mărturia lui Mihai Marcu – 10 iunie 2013.

³⁸ Niciunul dintre supraviețuitori nu își însușea o calitate sau faptă, povestea lor începând doar dacă soția sau copiii confirmau lipsa pericolului, multe informații fiind transmise doar urmașilor. Chiar dacă vârsta era înaintată, aceasta aducea deschiderea doar către apropiații de încredere. Interesant este că beneficiarii ai pensiilor și indemnizațiilor de deținuți politici au fost în special urmașii, supraviețuitorii temnițelor comuniste neavând un interes material în timpul vieții.

³⁹ Alexandru Bercuci, condamnat pentru participarea la evenimentele din 1950, a urmat alt drum al ororilor, fiind încarcerat la Galați, Jilava, Caransebeș, Gherla. Dumitru Boștiog află de moartea acestuia abia după revenirea în Vrancea. Cel care îl informează este chiar vechiul om de legătură al celor doi, învățătorul din satul Colacu, originar din Herăstrău. Mărturia lui Mihai Marcu – 10 iunie 2013.

⁴⁰ În urma unor bătăi crunte din partea șefului Securității din Năruja, vestitul sublocotenent Ciolan, fratele lui Alexandru Bercuci îl trădează. Mărturia lui Lucian Bercuci, președintele Obștii Colacu – 15 iunie 2006.

⁴¹ S.J.V.A.N., *Secțiunea Financiară*, Regiunea Galați, decizia nr. 27/10. 09. 1953 a Tribunalului Popular al Raionului Vrancea, Regiunea Bârlad, f. 1.

⁴² Din cei 23 de membri ai grupului Herăstrău, 20 au fost catalogați ca aparținând mișcării legionare și trei erau membri P.N.L. Mărturia lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013.

⁴³ Mărturia lui Gavrilă D. Boștiog, fiul lui Dumitru T. Boștiog – 10 iunie 2013.

erau supuși cei de lângă el⁴⁴. Moartea i-a dat târcoale, fiind tratat de plămâni în spitalele închisorilor. Munca în condițiile vitrege ale iernii, cu încălzări și îmbrăcăminte de vara, îi aduce o recidivă a bolii pulmonare, de care a suferit și după eliberare. Se întâlnește aici și cu Grigore Bălănuță, membru al grupului Herăstrău.

Dumitru T. Boștiog se poate considera norocos odată cu revenirea la baștină și „supravegherea din umbră”, deoarece mulți „dușmani ai clasei muncitoare” sunt deportați până în 1958 în zona Bărăganului⁴⁵. Revenirea supraviețuitorilor în satul natal nu este urmată de o retrocedare imediată a bunurilor confiscate, existând o lungă perioadă de probă, încercări și provocări menite a descoperi dacă individul a devenit „un om nou”, care se poate încadra în societatea comunistă⁴⁶. Pe Dumitru T. Boștiog, Mihai Marcu și Grigore Bălănuță îi găsim în satul Herăstrău după executarea pedepselor, însă supravegherea Securității, a Miliției și a instituțiilor locale era permanentă. Cei trei evitau întâlnirile spontane, prezența la adunările obștești, bâlciuri și alte întruniri. Negarea apartenenței la grup devine lege nescrisă pentru fiecare supraviețuitor⁴⁷. Copiii lui Dumitru T. Boștiog au avut de suferit până în 1989, fiind dați afară din școlile din Năruja și Vidra.

Această rezistență îndârjită împotriva confiscării averii devălmașe și private, precum și încercarea de a scăpa prin revoltă și nesupunere, a creat teamă și îngrijorare în rândul autorităților. Toată zona a fost atent supravegheată până la a doua sau a treia generație⁴⁸.

Rezistența din munții Vrancei, ca, de altfel, și cea din zona Bucovinei, a fost constituită relativ mai ușor, beneficiind de un sistem social preexistent, ce refuza imixtiunea agresivă a statului sau a oricărei alte autorități. Existența devălmășiilor autonome în toate comunitățile din zona colinară și de munte a creat o legătură socială puternică, majoritatea conducătorilor de obști din perioada interbelică devenind lideri ai „cuiburilor” de rezistență.

„Cuibul” Herăstrău a fost unul din cele mai bine structurate și active grupări anticomuniste care au acționat în zona Vrancei, având legături strânse cu cele de la Bârsești, Nereju, Colacu, Păulești și Vidra. Nu sunt documentate legăturile cu celelalte zone de rezistență, aparținătorii amintind doar legăturile cu țărani din

⁴⁴ Deținuții politici care acceptau să muncească în atelierele de prelucrarea lemnului scăpau ziua de bătăile reeducării, dar îndurau aceleași lipsuri. Foametea era cea mai mare. În câteva luni deveneau adevărate schelete umblătoare.

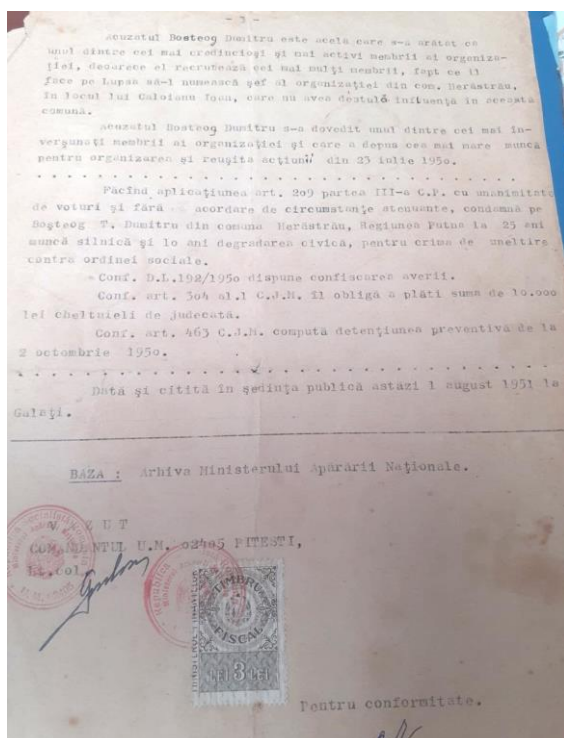
⁴⁵ I. Antimirescu, *op. cit.*, p. 52. Din zona montană a Vrancei sunt transferați în stepele Bărăganului mulți țărani considerați „chiaburi” sau „elemente nocive”. Lipsa efectelor acestei reeducări fizice putea duce la metode mai radicale. Unul dintre cei deportați temporar în zona Bărăganului a avut parte de un sfârșit „accidental” în timpul activităților cotidiene. Caracterul lui reacționar, ura și opoziția fățișă față de autorități erau însă lucruri cunoscute de familie. Mărturia Mariței Cornea, sora lui Mihai Marcu – 15 iunie 2005; Autobiografie Mihai Colț – 2005.

⁴⁶ Arhiva Primăriei Nistorești, IV/1970, f. 1., p.v. din 04.06.1970 – procesul-verbal de retrocedare a locuinței numitului Bălănuță Ion Grigore.

⁴⁷ Mărturia lui Grigore Bălănuță – 10 iunie 2013.

⁴⁸ I. Antimirescu, *op. cit.*, p. 53.

zona Dumitrești-Vrancea⁴⁹ și Bucovina⁵⁰. „Chiaburimea”, preoții și învățătorii, militarii reîntorși la vatră au fost baza unei adevărate „rețele informative” care a pregătit evenimentul din 1950 și a încercat o extindere revoltei la nivel regional și național. Eșecul revoltei, statutul incert al lui Victor Lupșa, inexistența unui sprijin extern și presiunile Securității asupra familiilor au încurajat negarea și resemnarea celor care au luat drumul temnițelor comuniste.

Extras din Sentința Tribunalului Militar Galați Dumitru T. Boștiog.
pentru Dumitru T. Boștiog.

Sursa: Arhiva Primăriei Nistorești, IV/1970, d. 683/1951; Tribunalul Militar Galați; S.J.V.A.N.,
Secțiunea Financiară, Regiunea Galați, decizia nr. 27/10. 09. 1953 a Tribunalului Popular al
Raionului Vrancea, Regiunea Bârlad 16, d. 53/1920, f. 3.

⁴⁹ Învățătorul Gheorghe Militaru este amintit de Grigore Bălănuță la întâlnirea de pe Muntele Palcău.

⁵⁰ Lucian Bercuci precizează că tatăl său, Alexandru Bercuci, și fratele acestuia au ținut inițial legătura cu frații Chiriș (sau Chiraș), camarazi pe frontul de est.

BIBLIOGRAFIE

1. Antimirescu, I., *Contribuții la monografia comunei Nistorești, județul Vrancea*, București, Editura DIO, 2016.
2. Arhiva Primăriei Nistorești, IV/1970, d. 683/1951.
3. Arhiva personală a profesorului Victor Diaconu – documente despre Alexandru Bercuci și activitatea grupurilor de rezistență anticomunistă.
4. Cantemir, Dimitrie, *Descrierea Moldovei*, București, Editura Academiei Române, 1973.
5. Cherciu, C., *Țara Vrancei – o istorie a obștilor răzăși*, Galați, Editura Axis Libri, 2015.
6. Chirilă, T. T., *Năruja – inima Vrancei*, Focșani, Editura Terra, 2007.
7. Neagu, C. (coord.), *Neculai Jechianu – un apostol vrâncean*, ediția a III-a, Focșani, Editura Terra, 2021.
8. Mărturiile ale supraviețuitorilor: Marița Cornea, sora lui Mihai Marcu (2005); Dumitru T. Boștiog (2013); Grigore Bălănuță (2013); Mihai Marcu (2013); Gavrilă D. Boștiog, fiul lui Dumitru T. Boștiog (2013).
9. Serviciul Județean Vrancea al Arhivelor Naționale, Fond 16, d. 53/1920; *Secțiunea Financiară*, Regiunea Galați, decizia nr. 27/10. 09. 1953 a Tribunalului Popular al Raionului Vrancea, Regiunea Bârlad.
10. Tribunalul Militar Galați, d. 683/1951.